

ОД ВЛАШКОГ ВОЈВОДЕ ДО ПРИНЦА ТАМЕ

Зоран Перић^I, Бранко Ристановић^{II}, Милутин Ковачевић^{II}

Примљено: 21.09.2013. | Прихваћено: 30.11.2013.

РЕЗИМЕ: Материјали који су кориштени као основа овог рада представљају дела најкомпетентнијих и најпознатијих историчара (Ђуреску, Флореску, Стоическу), чији је фокус истраживања била средњовековна румунска држава и сам Влад III Дракулеа. Треба напоменути да чак и у овим научно признатим радовима не постоји потпуно слагање око појединих тренутака и догађаја из живота Влада Дракулее тако да су из свих радова коришћене чињенице које се у највећој мери поклапају. Ипак, за потпуну тачност података се не може гарантовати, пошто се у дугом временском периоду откада постоји мит о Дракули, историја много пута мешала са фолклором. Циљ овог рада је у првом реду представљање Влада III Дракулее као владара, ратника и историјске личности, огуљене од фиктивних предиката који му се приписују у романима и холивудским филмовима страве, како би се направила паралела са измишљеним ликом који експлоатише туристичка привреда.

Кључне речи: Влад III, Дракула

УВОД

Историја и географија су као науке, нарочито у 20. и 21. веку, са развојем модерних средстава превоза и агресивног маркетинга, умногоме допринеле како настанку тако и развоју многих посебних облика туризма. Туристичка привреда се служи историјско-географским чињеницама и резултатима истраживања како би створила одређени туристички производ или бар подигла ниво атрактивности већ постојећих производа. Међутим, у исту ову сврху се некада користе и фиктивни елементи књижевних дела, митологије, фолклора, филмова... У одређеним случајевима се компонују историјско-географски и фиктивни елементи како би се ефекат атрактивности максимизирао.

^I Туристичка организација општине Жабари, Кнеза Милоша 70, 12374 Жабари, Србија.

^{II} Универзитет у Новом Саду, Природно-математички факултет, Департман за географију, туризам и хотелијерство, Трг Доситеја Обрадовића 3, Нови Сад

Један од оваквих посебних облика туризма представља и „Дракула туризам“. Иако је Влад III Дракулеа био реална личност чији живот и дан-данас изазива контраверзе и оштре дебате међу историчарима, развој специфичног облика туризма заснованог на његовом лику има веома мало додирних тачака са историјским па чак и географским чињеницама.

На глобалној популарности је Влад III почео да добија после објављивања романа „Дракула“ Брама Стокера 1897. године. Не зна се тачно зашто је ирски писац за главног протагонисту свог романа, трансилванијског вампира, изабрао влашког војводу али је чињеница да би без Стокеровог дела Влад Дракулеа највероватније остао познат само у границама своје домовине Румуније. Врхунац популарности Влад III достиже појавом филмске индустрије када почиње холивудска експлоатација литерарне и фиктивне верзије његовог живота у виду безброј екранизација на, није претерано рећи, индустријском нивоу.

Како је све до 1989. године Румунија била земља под тоталитарним комунистичким режимом, тамо се мало знало о светској популарности њиховог војводе а „Дракула туризам“ су практиковали малобројни страни туристи, ентузијастички који су на сопствени ризик обилазили места описана у Стокеровом роману. Румунија је за то време имала веома мало економске добити од новостечене славе Влада Дракулеа. Један од разлога је било незнање о постојању литералне верзије њиховог националног јунака а други потпуна затвореност земље према западном свету (Дракула је у Румунији први пут објављен 1990. године). Ситуација се мења после пада комунистичког режима. Увидевши могућност за озбиљну економску добит, Румунија почиње брэндирање лика и дела Влада III. Међутим, правац и начин који је изабран за остваривање овог циља, као и ефекат који је до сада остварен, изазвао је многе полемике и критике на рачун румунске државе нарочито од стране еминентних историчара.

МАТЕРИЈАЛ И ЦИЉ РАДА

Материјали који су кориштени као основа овог рада представљају дела најкомпетентнијих и најпознатијих историчара (Ђуреску, Флореску, Стоическу), чији је фокус истраживања била средњовековна румунска држава и сам Влад III Дракулеа. Треба напоменути да чак и у овим научно признатим радовима не постоји потпуно слагање око појединих тренутака и догађаја из живота Влада Дракулеа тако да су из свих радова коришћене чињенице које се у највећој мери поклапају. Ипак, за потпуну тачност података се не може гарантовати пошто се у дугом временском периоду откада постоји мит о Дракули, историја много пута мешала са фолклором.

Циљ овог рада је у првом реду представљање Влада III Дракулеа као владара, ратника и историјске личности, огољене од фиктивних предиката који му се приписују у романима и холивудским филмовима страве како би се направила паралела са измишљеним ликом који експлоатише туристичка привреда.

Слика 1. Влад III Дракулеа

Извор: <http://www.npr.org>

ИСТОРИЈСКИ ВЛАД III ДРАКУЛЕА - ВЛАШКИ ВОЈВОДА

„Историја је скуј лажи око којих су се људи сложили.“

Наполеон Бонапарта

Влад III (рум. Vladislaus III Drakulya) је рођен 1431. године, по свему судећи у тврђави Сигишоара, као други син Влада II Басараба Дракула. Басарабима је означавана породична линија или династија којој су Влад II и његови синови припадали. Међутим ни Влад II ни његови потомци никада нису званично користили ово име.

Мајка му је била, највероватније, молдавска принцеза Снежана, кћи молдавског принца Мусата. У Сигишоари је судећи по историјским подацима провео део раног детињства. За Владово васпитање је највећим делом била задужена његова мајка, принцеза Снежана. Мајка Влада III је доста рано преминула тако да је његово васпитање наставила Еупраксиа, једна од његових баба. Међутим по једној верзији приче, принцеза Снежана и Еупраксиа су биле иста особа. Снежана је само због верских разлога променила име, мада о овоме нема поузданих историјских података.

Образовање, које су у оно време уживали искључиво племићи, Влад је, као и његова браћа, добио на двору у Трговишту. За ратну обуку био је задужен један старији војвода, пријатељ породице коме није остало забележено име.

Влад III је имао три брата: Мирчету (?-1447), Радуа III званог Лепи (1438-1500) и Влада Мирчету званог Монах (?-1496). Међутим, у неколико историјских изво-

Табела 1.- Династија Дракулешти (Drăculești)

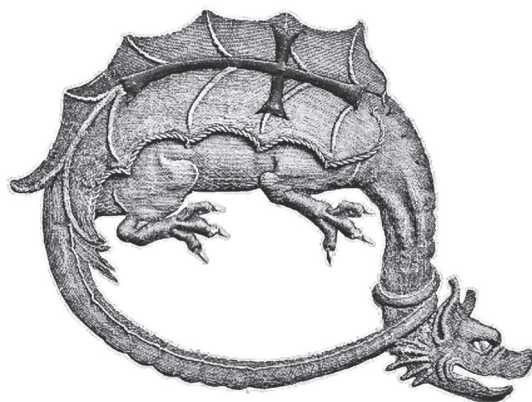
Име	Година владавине	Отац
Vlad II Dracul	1436-1442, 1443-1447	Mircea cel Bătrân
Mircea II	1442	Vlad II Dracul
Vlad III Drăculea	1448, 1456-1462, 1476	Vlad II Dracul
Radu cel Frumos	1462-1473, 1474	Vlad II Dracul
Vlad Călugărul	1481, 1482-1495	Vlad II Dracul
Radu cel Mare	1495-1508	Vlad Călugărul
Mihnea cel Rău	1508-1509	Vlad III Drăculea
Mircea III Dracul	1510	Mihnea cel Rău
Vlad cel Tânăr	1510-1512	Vlad Călugărul
Radu de la Afumați	1522-1523, 1524, 1524-1525, 1525-1529	Radu cel Mare
Radu Bădica	1523-1524	Radu cel Mare
Vlad Înecatul	1523-1524	Vlad cel Tânăr
Vlad Vintilă de la Slatina	1532-1534, 1534-1535	Radu cel Mare
Radu Paisie	1534, 1535-1545	Radu cel Mare
Mircea Ciobanul	1545-1552, 1553-1554, 1558-1559	Radu cel Mare
Pătrașcu cel Bun	1554-1558	Radu Paisie
Petru cel Tânăr	1559-1568	Mircea Ciobanul
Alexandru II Mircea	1568-1574, 1574-1577	Mircea III Dracul
Vintilă	1574	Pătrașcu cel Bun
Mihnea Turcitul	1577-1583, 1585-1591	Alexandru II Mircea
Petru Cercel	1583-1585	Pătrașcu cel Bun
Mihai Viteazul	1593-1600	Pătrașcu cel Bun

Извор: *Istoria românilor vol. II*

ра се спомиње како је Влад II имао само три сина, иако је у породичном стаблу династије Дракулешти наведено да је имао четири потомка. Могуће је да дошло до грешке приликом бележења података, а не би требало искључити могућност да је Влад III имао само два брата.

Исте године када је рођен, његов отац Влад II је у Нирнбергу од стране немачког цара и мађарског краља Сигмунда уведен у војнички крсташки Ред змаја (нем. Drachenorden; lat. Societas Draconistrarum) чиме је стекао надимак Дракул што је изведено од латинске речи Draco – змај док ће се његов син Влад III називати Дракулеа - син змаја (Florescu, McNally, 1989). Од тада па надаље и Влад II и његови синови своју династију називају Дракулешти (Drăculești).

Витешки Ред змаја настао је према угледу на бургундијски витешки ред Св. Ђорђа. Ред је првобитно био задужен за заштиту краљевске породице цара Светог римског царства Сигмунда (у време док је још увек био краљ Угарске). Чланови реда називали су се драконима. У повељи реда, која је објављена 13. децембра 1408. године, назначено је да је њен основни задатак одбрана крста од непријатеља, на-

Слика 2. Символ Реда змаја

Извор: www.geschichtenerzaehlerin.de

рочито од Турака. Међу 24 витеза који су учествовали у успостављању (или обнављању) реда 1408. год. налазили су се:

- Сигмунд Луксембуршки, краљ Угарске
- Стефан Лазаревић, деспот Србије
- Краљ Алфонсо од Арагона и Напуља
- Ладислав II, краљ Пољске
- Витовт од Литваније, велики принц
- Ернст од Аустрије, војвода
- Кристофер III, војвода од Баварије и краљ Данске
- Томас Маубреј, војвода од Норфолка (после 1439. године)
- Влад II, војвода Влашке
- Филип Мађарин односно Пипо од Озоре, италијански племић и мађарски великаш (Kuzdrzal-Kicki, 1978)

Владу II Дракулу поверен је задатак борбе са Турцима на граници Трансилваније и Влашке. Овај задатак Влад II није озбиљно спроводио пошто је желео да избегне рат са Турцима који су га сматрали ако не савезником онда бар лојалним Османлијском царству. Влад Дракул је 1436. године збацио Александруа Алдеу са престола Влашке и засео на њега као влашки кнез. Када се учврстио на престолу, видео је да се равнотежа снага мења у корист турског султана Мурата II. Ситуација се нарочито погоршала смрћу Сигмунда Луксембуршког 1437. године (Giurescu, 1976). Иако никада није отворено показивао непријатељство према Турцима, већ је шта више показивао извесну (вероватно неискрену) лојалност према њима, од тог тренутка према Отоманском царству заузима неутралан став. Претпоставља се да му је намера била, као и његовом оцу Мирчети цел Батрину, да Влашку учини независном државом. Влашка је тада, као и цела територија данашње Румуније, имала све природне услове да буде богата и просперитетна земља пошто су имали значајна рудна блага, плодну земљу, а преко њене територије су пролазили и значајни трговачки путеви. Хладан став и неутралност коју је Влад II отворено испољавао према турском двору

је код Мурата II изазвало велику сумњичавост. Султан је од Влада II, због сигурности и доказа лојалности, захтевао да му као таоце остави синове Влада III и млађег Радуа. Влад је тада имао 11 а његов брат Раду 6 година. Пошто је по сваку цену желео да избегне отворени сукоб са Отоманским царством и страдање хришћанског становништва, Влад II оставља своје синове на турском двору и склапа савез са Муратом. Судаћи по подацима из турског историјског архива, Влад III и његов полубрат Раду су најпре послани у Егригиз у западној Анатолији а потом у Адрианопољ на двор Мурата II где су стављени у кућни притвор. О времену које су Влад и Раду провели у заробљеништву је мало тога познато. Сигурно је међутим да је овај период имао дубоки психолошки утицај на младог Влада Дракулеу. У више извора се наводи да су Влад и млађи Раду често били жртве окрутног злостављања. Такође је познато да су у безброј наврата били сведоци свирепих кажњавања које је Мурат II у изливима беса спроводио над својим поданицима и дворанима за најмање прекршаје. У историји је овај султан остао запамћен као изузетно окрутан владар што је за младе принчеве била још једна отежавајућа околност. Пошто се као старији осећао одговорним за сигурност свог млађег брата, Влад III се све време заточеништва, како би му олакшао боравак у нехуманом и суровом окружењу, изузетно заштитнички понашао према Радуу што на турском двору није примано са нарочитим одобравањем. Због свог бунтовног понашања више пута је кажњаван, али никада није променио своје ставове и понашање. Остала је прича да је после више година заробљеништва, насупрот слепој послушности свог полубрата, Дракулеа почео да улива страх својим чуварима. Овај период је несумњиво битно утицао на стварање изузетно сумњичаве и неповерљиве личности са израженом мржњом према Турцима каквом Влада III Дракулеу описује научна историја. Догађаји које је доживео на турском двору су неоспорно један од разлога за енормну мржњу коју је Влад временом развио према султану Мурату и касније Мехмеду. Тада је, вероватно посматрајући турске методе мучења, и сам развио јак осећај за округност коју је, супротно општем веровању, примењивао углавном према турским војницима и тешким криминалцима. У том периоду су се наине у Отоманском царству хомосексуалност, силовање и убиство кажњавали набијањем на колац. Како је Влад Дракулеа касније постао познат по овом начину извршења смртне пресуде над Турцима, остаје питање да ли је он у ствари слао поруку султану Мехмеду шта стварно мисли о њему и његовом царству? Чињеница је да је оваквим начином погубљења Турака Влад нанео велику срамоту и увреду султану. Султан Мурат II је, с обзиром на ситуацију на Балкану и у целој Европи, желео да на престолима држава којима је управљало Отоманско царство постави вазале који би му били лојални и које би лако могао да контролоше. У младом Владу је видео потенцијалног будућег савезника те му је због тога изнова и изнова предлагано да се одрекне хришћанске вере и пређе у ислам. Заузврат би имао подршку турског двора приликом заузимања престола Влашке. Ипак, ово се није догодило, пошто се чак и у тешким условима заробљеништва Влад Дракулеа тврдоглаво држао својих уверења и принципа. Насупрот Владовом одбијању да се имало прилагоди систему турског царства, његовом брату Радуу је врло мало требало да поклекне пред понудама султана Мурата. После врло мало убеђивања, Раду је стао на страну турског двора. Влад Дракулеа је вероватно ово врло

тешко примио. Осећао се изданим и усамљеним. Поврх свега, због свог бунтовног понашања, врло често је физички кажњаван и примораван да присуствује предавањима у којима су се училе дужности и обавезе будућих турских вазала. Овакву будућност није желео ни за себе ни за своју земљу. Због тога је, вероватно, одлучио да се послужи лукавством када већ није могао силом. Да не би изазвао превелику сумњичавост својих тамничара, није се одрекао хришћанске вере, али је почео интензивно да учи све што се дало научити на турском двору, а што би му у будућности могло бити од користи. Између осталог учио је турски језик, отоманску војну стратегију, начин понашања и опхођења турских племића. Тврди се да је тајно шпијунирао турске војне тактике и скупљао информације о карактеру султана Мехмеда које ће му у будућности створити велику предност на бојном пољу. Врло често је запрепаштавао своје учитеље интелигенцијом и брзином учења. Када је касније сео на престо Влашке, говорио је девет језика без акцента као и разне дијалекте тих језика.

У међувремену, његов отац Влад II Дракул је, иако је био свестан ризика губитка синова, обновио своју претходну заклетву припадника Реда змаја. Мада оклевајући, ипак се придружио борби против Турака а заклетве дате Турцима разрешио га је папа. Његов син Мирчета је активно учествовао у великом крсташком походу 1443. године у којем је Турцима отета тврђава Ђурђу (Смедерево) (Трептов, 1976). Смедерево је ослобођено Сан Стефанским миром 1444. године. Међутим, поход на Варну исте године, иако је дошао до Црног мора, и у почетку био веома успешан, завршио је као потпуни неуспех. Наиме, поход на Варну се састојао из три битке у два дана и завршио се поразом Турака. Победила је удружена српска и мађарска војска. После тога је склопљен мир кога су касније погазили угарски краљ Сигисмунд Луксембуршки и Јанош Хуњади (у српском народу познатији као Сидињанин Јанко), док је Ђурађ Бранковић склопио посебан мир са Турцима. После овог догађаја је дошло до рата између Угара и Турака из кога су Турци изашли као победници. Дракул и Мирчета су оптуживали вођу похода Јаноша Хуњадија за пораз и он је осуђен на смрт, али је због ранијих заслуга помилован. Године 1447. Хуњади је напао Влашку са намером да на престо постави Владислава Данештија. Данешти су били други огранак династије Басараб и претенденти на Влашки престо. За време Хуњадијевог напада, бојари из Трговишта су подигли буну и заробиле Мирчету. После свирепог мучења закопали су га живог. Влад II је успео да побегне, међутим у мочварама близу Букурешта, побуњеници су га сустигли и одсекли му главу.

Влад III је још увек био талац на турском двору када је примио вест о смрти оца и брата крајем 1447. године. Исте године га је султан Мурат ослободио статуса таоца и дао му чин у турској војсци, највероватније у редовима јањичара. Раду је остао на турском двору, по свему судећи већ привикнут на тамошњи живот.

Септембра 1448. године, Турска војска заробљава Хуњадија и Владислава Данештија близу Косова. Иако још увек веома млад, Влад III је са отоманском војском на челу извршио напад на Влашку и без озбиљног отпора заузео град Трговиште. Владислав Данешти успева да побегне из турског заробљеништва и окупи војску са којом врши напад на Влада III. Нашавши се пред далеко бројнијим противником, бива приморан да побегне после чега извесно време проводи у дивљини. Од децембра

1449. године до октобра 1451. године, живео је на двору Богдана од Молдавије. Влад је овде довршио своје образовање заједно са Богдановим сином Стефаном цел Мареом. У октобру 1451. године, Богдан бива убијен од стране свог брата Петруа Арона, што је у оно време била честа пракса у борби за престо. Влад III и Стефан ипак успевају да побегну и сачувају своје животе. Након смрти Мурата II, фебруара 1451. године, на место султана је дошао његов син Мехмед II што је наишло на одобравање велике већине европских владара. Поучен годинама проведеним у турском заробљеништву, млади Влад Дракулеа је саветовао европске вође на опрез, пошто је добро знао са каквим ће се султаном хришћански свет суочити. Неоспорно је да је Влад гајио неописиву мржњу према султану, али колико ће се његова упозорења испоставити тачним доказује чињеница да је султан Мехмед, касније султан Мехмед ел Фатих, остао познат као освајач Константинопоља.

Султан Мехмед коначно осваја Константинопољ и од 1453. године Источно римско царство престаје да постоји. Посла освајања Константинопоља, Владислав Данешти успева да се приближи султану и успостави добре односе са турским двором. Омах затим долази до помирења и између Влада III и Јаноша Хуњадија. У Будиму присуствује крунисању Ладисласа V од Хабсбурга за краља Угарске где бива постављен за заштитника Трансилваније са седиштем у граду Сибиу (Florescu, 1989).

Своју прилику је Влад III дочекао 1456. године када је Јанош Хуњади извршио поход на Србију као одговор на напад Мехмеда II на Београд који је тада био под угарском влашћу. Јанко Хуњади је дошао у помоћ опкољеној посади у Београду уз помоћ ватиканског калуђера Ивана Капистрана. Предводио је око 70.000 људи, поразио Турке код Београда и натерао их на повлачење. Међутим, исте године умире од куге негде поред Дунава. Влад користи повољност ситуације и у јуну месецу, под сјајем Халејеве комете на небу проводи војску кроз Карпате и врши инвазију на Влашку. До краја јула исте године, Владислав Данешти гине у једној од борби, чиме Влад III Дракулеа коначно узима влашки престо у Трговишту. По једној од легенди, Данештија је на бојном пољу погубио Влад лично, али то никада није заиста доказано. Од овог тренутка почиње историјски најконтроверзнији период у животу Влада III. Ступивши на престо, Влад III је одмах започео са преуређивањем спољне и унутрашње политике. У првом периоду се суочио са проблемима који су пратили и претходне владаре Влашке: како успоставити равнотежу између Отоманског и Угарског царства и у исто време задржати независност своје земље. Влад Дракулеа је одмах на почетку своје владавине увео за данашње појмове ужасне начине кажњавања како спољних непријатеља тако и преступника и криминалаца у самој Влашкој. Ако му је намера била застрашивање и ужасавање опонената, у тој намери је потпуно успео. Омиљени начин кажњавања, који је вероватно увео по угледу на Турке а који је постао синоним за његову суровост је набијање на колац. По овоме ће, додуше после своје смрти, постати познат као Влад Цепеш (рум. Țepeș) од румунске речи „теара“ што значи набијати. Ипак, што се његове суровости тиче, она се мора посматрати у светлу историјских прилика, циљева политике коју је водио и епохе у којој је живео и владао. Владари који су били савременици Влада III, почевши од Луја XI краља Француске, Мехмеда II турског

султана, преко Хенрија V краља Енглеске па до Карла од Бургундије служили су се такође суровошћу и окрутним казнама како би застрашили своје непријатеље (Stoicesku, 1978). Чак се и у законнику Цара Душана описују окрутне казне за најмање преступе које су за данашње време непојмљиве. Међутим за разлику од начина кажњавања који се спроводио по законнику српског цара где су за властелу биле предвиђене блаже казне него за обичног поданика, у држави Влада III су се сви преступници третирали исто, без обзира на друштвени статус. Иако су, како његовим непријатељима тако и онима који су кршили закон, његове методе кажњавања сигурно изгледале стравично, међу обичним поданицима је изгледа наишао на одобравање пошто од овог времена почиње да се ствара мит о Владу Дракулеи као о националном јунаку. Разлог томе је вероватно био што је број оних који су се усуђивали да чине било каква злодела и суоче се са Владовим законом био незнатан. Каже се да је у том периоду у Влашкој владао „гробни мир“. Унутрашње политичке прилике нису биле нимало једноставне. Проблем са којим се најпре суочио били су бојари који су подржавали династију Данешти. Иако се у појединим причама тврди да је позвао бојаре на вечеру, напио их и изашао из просторије пустивши их да га онако пијани оговарају и да се хвале својим делима и неделима, и закључивши да нису верни његовој политици све их побио, истина је да је проблем њихове нелојалности решавао у дужем временском периоду увећањем своје моћи и утицаја над њима а не једним крвавим чином. Позицију су мењали само поједини племићи које је сматрао нелојалнима. На пољу спољне политике, у почетном периоду своје прве владавине, трудио се да одржи крхки мир вешто балансирајући између интереса Отоманског и Угарског царства у Влашкој. Међутим овакво стање је на дужи период било ипак неодрживо. Претпоставља се да је захваљујући завери коју су против њега сковали Угари који су подржавали династију Данешти, избио сукоб између Влашке и Угарске где је и Трансилванија била умешана. Сукоби су трајали неколико година прекидани појединим периодима примирја. Између 1460. и 1461. године, успева да издејствује независност од Угарске, поврати територије од Трансилваније и елиминише супарничке претенденте на престо Влашке. Тада прекида и сваки однос са Отоманским царством, престаје да им плаћа данак и почиње припреме за рат (Трептов, 2000). Рат са Турцима почиње у зиму 1461. године када је Влад напао суседна турска утврђења и ушао дубоко у територију Отоманског царства. Најпознатији догађај који је учврстио Дракулин углед хришћанског крсташа и ратника био је поход на османлијске територије из 1461. године када је убио око двадесет четири хиљаде Турака, и спалио све турске твђаве које није могао да запоседне. Као одговор султан врши инвазију на Влашку са намером да на престо постави Владовог брата Радуа. Пред далеко бројнијим непријатељем Дракулеа је био присиљен на повлачење, али је пре тога покушао да у одважном ноћном походу дође до султана лично и убије га. У повлачењу је изазвао ужасавање међу надолазећом турском војском пошто је за собом остављао поља препуна турских војника набијених на колац. Ипак, на крају бива принуђен да се повуче и на престо Влашке долази Раду. После његовог повлачења, под околностима које нису потпуно разјашњене, пада у заробљеништво Угара, тачније угарског краља Матије Корвина. О времену проведеном у заробљеништву није

много познато осим да су га Угари сматрали политичким затвореником. Године 1476. пред новом опасности од турске најезде, Матија Корвин даје слободу Владу Дракулеи како би повратио престо Влашке, али уз услов да из православља пређе у католицизам и заустави продор османлија (Stoicescu, 1978).

После нанетог тешког пораза Молдавцима који су подржавали Радуа, Влад по трећи пут седа на престо Влашке исте године. Међутим, недуго после тога гине у једном од сукоба са Турцима. Сматра се да је сахрањен у малом острвском манастиру Снагов.

Као и код свих историјских личности где се реалност преплиће са митологијом, постоји неколико варијанти приче о смрти Влада III. Најраширеније је веровање да је погинуо децембра 1476. године у борби против Отоманског царства у близини Букурешта. Друга верзија је да је убијен од стране нелојалних влашких бојара, баш пре него што је победио Турке на бојном пољу. Постоје такође и тврдње да је пао у боју, окружен телима својих верних молдавских телохранитеља (јединице које му је позајмио принц Стеван III Молдавски а које су остале са Владом). Други пак тврде да је Влад у тренутку тријумфа убијен од стране једног од својих људи. „Једина неоспорна чињеница“ је да су Турци одсекли Владу главу и послали је у Истанбул сачувану у меду, где ју је султан приказивао на коцу као доказ да је „Казикли беј“ (господин који набија на колац), коначно мртав.

НАЈВЕЋЕ ИСТОРИЈСКО-ГЕОГРАФСKE ЗАБЛУДЕ О ВЛАДУ III ДРАКУЛЕИ

Трансилванија

Иако се најчешће тврди, у појединим случајевима чак и на високошколским установама, да је Влад Дракулеа владао и живео у Трансилванији, истина је да је он на овој територији провео врло мало времена. Влад III је био војвода Влашке а са Трансилванијом је извесно време био чак и у сукобу. Заблуда вероватно потиче из Стокеровог романа „Дракула“ где је он свог главног јунака представио као трансилванијског грофа. Чак и дворца Бран, који се туристима представља као његова резиденција и који је описан у роману „Дракула“, представља место на које Влад Дракулеа највероватније никада није крочио ногом.

Дракула, Цепеш, Тепеш или Тепес?

Име му је било као и његовом оцу - Влад III Дракулеа. Име Дракул је изведено од латинске речи *Draco* – змај, које је Влад II узео када је ступио у Ред змаја, док Дракулеа на румунском значи „син змаја“. Изворно припадају династији Басараб али ово име никада нису користили. Иако је познат и под именом Влад Цепеш или Тепеш, од румунске речи „теара“ што значи „набијати“, не постоји ниједан историјски извор нити запис настао у његовом времену у коме се овако назива нити је он

икада користио ово име. Име Влад Цепеш је ушло у употребу после његове смрти и то вероватно од стране Турака који су га називали „Казикли беј“ (господин који набија на колац). Касније је овај назив постао општеприхваћен.

Вампиризам

Прва асоцијација на помен имена Влада III Дракулее је вампиризам. Међутим, овај предикат се први пут везује за њега тек крајем 19. века после објаве Стокеровог романа. Ни у једном историјском извору, ни румунском ни турском, не придаје му се особина по којој је постао светски познат. Шта више, у највећем делу Румуније је и дан-данас поштован као један од највећих румунских владара и јунака.

ДРАКУЛА БРЕНДИНГ

Дракула брендинг је већ годинама уназад главна преокупација румунске државе. Иницијативу је покренуло министарство туризма да би се повећао број страних туриста у Румунији и тренутно представља приоритет државе на путу ка сталним и одрживим изворима прихода. Међутим, Румунија се као посткомунистичка држава у транзиту налази у великој дилеми: потенцирати као туристички бренд мит о Дракули који има врло мало додирних тачака са историјом државе, покушати креирање туристичких производа који ће у правом светлу представити земљу или се одредити за „балансирање“ између мита и стварности? Последње решење се најчешће практикује и то у највећој мери планирано, где главну улогу играју туристички водичи. Разлог оваквог представљања како Румуније као државе тако и њиховог најпознатијег националног добра – Влада III је сензационалистичка туристичка тражња која се умногоме разликује од реалне понуде.

Постоје два типа туриста који учествују у „Дракула турама“: историјски ентузијастички и сензационалистички чији је фокус интересовања вампиризам. Како у свакој групи туриста увек има и оних које више занима историјски аспект приче о Дракули, невешто решење мешања фикције и реалности се чинило најповољнијим. По принципу „истину не треба скривати али ни жеђ за сензацијом игнорисати“, туристима се приказују мрачне и мистичне кулисе двораца у којима Влад Дракулеа вероватно никада није ни био, створених по угледу на Стокеров опис трансилванијске вампирске јазбине. Историјски аспект се задовољава причама и анегдотама из живота Влада Дракулее које обично представљају више фолклор и мит него истину.

Међутим, овде се јавља морална димензија оваквог начина представљања земље који се највише критикује од стране румунских историчара и научника: „Да ли је ово начин на који желимо да будемо представљани и познати у свету“, „да ли се фалсификовање историјских података може оправдати економском добити“? Постоје мишљења да „Дракула туризам“ треба представљати као литерарни, без историјских нота, али би у том случају догађај у великој мери изгубио на атрактивности чиме би се и економски ефекат умањило што већина у туристичком сектору Румуније сматра неприхватљивим.

Кулминацију експлоатације личности Влада Дракулее постигнута је изградњом „Дракула парка“ у Сигишоари који је конципиран да привуче како туристе мањег буџета тако и оне са већим примањима. Све се јаче чују критике у Румунији да је фиктивни и филмски лик Влада Дракулее срамотан и понижавајући по румунски народ а нарочито начин на који се користи да би поспешео економску добит: кржаве кулисе, вампиризам, тамне и злокобне тврђаве. Иако „Дракула туризам“ несумњиво има значајан позитиван ефекат на државни буџет Румуније, овај вид презентовања једне дестинације нимало не доприноси подизању представе, слике и мишљења које туриста, нарочито страни, ствара о земљи у коју је путовао. Ефекат је могло би се рећи чак супротан пошто очигледно долази до обезвређивања основне сврхе и циља „брендинга“

ЗАКЉУЧАК

За многе западне туристе синоним за Румунију је гроф Дракула. Откако је Брам Стокер 1897. године објавио свој роман „Дракула“, Трансилванија и Румунија су постале главне асоцијације на вампиризам и мистицизам у представи западног света. Још су половином 20. века појединци ентузијастички путовали самостално у Трансилванију у потрази за мистичним и натприродним местима и појавама описаним у роману Брама Стокера. Овакав вид туризма ставља Румунију у озбиљну дилему па и проблем. Са једне стране, Дракула представља јединствен туристички производ који тренутно доноси завидну економску добит, док са друге стране спомињање Румуније искључиво у контексту вампиризма, натприродног и мистицизма озбиљно утиче на имиџ земље која жели да се представи као модерна, развијена европска држава. Још једну негативну последицу представља и немогућност искоришћавања правих туристичких вредности којима Румунија располаже у изобиљу: јединствених природних атракција, културно-историјских споменика, многобројних манифестација, руралних крајева... Фокус на „Дракула туре“ изазвао је својеврстан контраефекат тако да је интересовање за праве туристичке вредности на изузетно малом нивоу.

Румунија тренутно остаје подељена што се мишљења и стратегије о „Дракула турама“ тиче и, чини се, нерадо подстиче промоцију овог вида туризма. Вероватно ће криза туристичког идентитета у којој се ова земља већ дуже време налази остати још дуго нерешена.

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

- Augustyn, M. (2004): *Vlad Dracula: The Dragon Prince*, iUniverse, Lincoln/US
Florescu, R.R., McNally, R.T. (1989): *Dracula, Prince of Many Faces (His Life and Times)*, Little, Brown and Company
Giurescu, C. (1976): *Istoria românilor vol. II*, Editura științifică și enciclopedică, Bucureșt

- Gunnar, N. (2006): *Vom Fürsten der Walachei zum König der Vampire: Vlad Tepes und Bram Stokers Dracula*, GRIN Verlag, Universität Oldenburg
- Haefs, H. (2009): *Von Der Wahren Geschichte Des Fürsten Dracula Vlad Tepes und Denen Blutsaufenden Untoten Vampyren Zwischen Sumer und Irland*, Books on demand, Norderstedt Germany
- Kuzdrzal-Kicki, W. (1978): *Der Drachenorden: Genese, Gründung und Entartung. Dokumentation und Schlußfolgerungen*, Bd. 1, München
- Stoicescu, N. (1978): *Vlad Tepes Prince of Walachia*, Editura Academiei Republicii Socialiste România
- Treptow, K.W. (1996): *A History of Romania*, Center for Romanian Studies
- Treptow, K.W. (2000): *Vlad III Dracula (The life and times of the Historical Dracula)*, Center for Romanian Studies
- Trow, M.J. (2003): *Vlad the Impaler (In Search of the Real Dracula)*, Sutton Publishing, UK

<http://europeanhistory.about.com>

www.geschichtenerzaehlerin.de

<http://madmonarchs.guusbeltman.nl>

<http://www.npr.org/>

http://thomas-sz.com/web_adel/csaky/biographien/zsigmond_luxemburg_sarkany_lovagrend